

En memòria de Creu Casas

Creu Casas i Sicart, presidenta de la ICHN durant el període 1980-1982, va morir el 20 de maig passat, a l'edat de 94 anys, a Bellaterra. Destacada briòloga catalana, va estar treballant fins dos mesos abans de la seva mort en un nou catàleg de les moltes dels Pirineus, muntanyes que ella tant estimava i coneixia, i en el plantejament d'un nou llibre sobre les hepàtiques de la península Ibèrica.

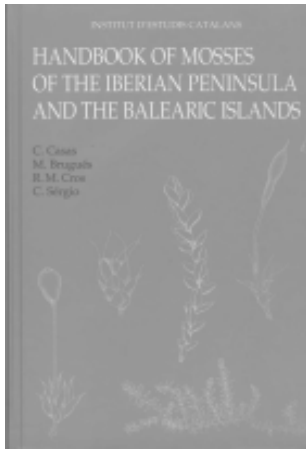
Va estudiar a la Facultat de Farmàcia, on va ser alumna de Pius Font i Quer. Durant molts anys va compaginar la feina de farmacèutica hospitalària amb la de professora de Botànica a la mateixa Facultat on es va llicenciar, al mateix temps que orientava la seva recerca en el camp de la briologia sota la direcció de P. Seró. Des del 1967 va ser professora agregada de Fitogeografia a la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona i es va dedicar a l'ensenyament de la botànica i a la briologia. El 1971 va ser la primera catedràtica de Botànica de l'Estat espanyol amb destinació a la Universitat Autònoma de Barcelona, on va posar en marxa el Departament de Botànica d'aquesta universitat de nova creació. Als 70 anys, amb la jubilació, va ser nomenada professora emèrita i durant

23 anys es va dedicar, ara ja, plenament a la briologia.

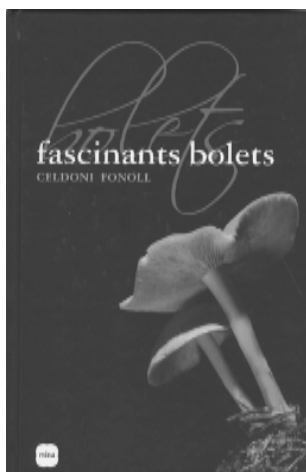
Parlar de la dedicació de Creu Casas a la briologia és explicar una bona part de la història de la briologia espanyola. Va iniciar els seus estudis de briologia en diferents zones dels Països Catalans com el Garraf, el Cap de Creus i Mallorca, i es va interessar sobretot en el Montseny, on va centrar la seva tesi doctoral. Aquest estudi va incloure, a més d'un catàleg, les agrupacions muscinals observades en aquest massís. Aquesta tesi va ser defensada a Madrid, com era habitual a l'època.

En un moment en què la botànica espanyola estava dedicada bàsicament a la fanerogàmia, és molt remarcable l'empenta que Creu Casas va donar a la criptogàmia a partir d'un curs dedicat a la briologia que va impartir l'any 1969. D'aquest curs en van sortir els seus primers col·laboradors, procedents de diverses universitats espanyoles, així com les *Reuniones de Briologia* (prospeccions de zones poc explorades de la península), que van culminar amb la constitució de la *Sociedad Española de Briologia* l'any 1989, de la qual ella fou la primera presidenta. També va endegar, amb altres criptogamistes, els

Handbook of mosses of the Iberian Peninsula and Balearic Islands. C. CASAS; M. BRUGUÉS; R. M. CROS i C. SERGIO.

Fascinants bolets. CELDONI FONOLL. Setembre del 2006. 184 p. ISBN: 84-96499-50-2.

Simposis de Botànica Criptogàmica que celebrem biennalment.

Encara que va centrar els seus estudis als Països Catalans, la seva influència i els seus treballs abasten tota la península. Va dirigir nombroses tesis doctorals d'investigadors de diferents universitats d'Espanya, al mateix temps que els seus estudis s'estenien per tota la geografia ibèrica i a les illes Balears. Els treballs propis i en col·laboració van incrementar considerablement el catàleg de briòfits i les àrees estudiades a la península Ibèrica. En aquest increment hi trobem algunes espècies noves i d'altres que se citaven per primera vegada a Europa, de gran interès biogeogràfic com *Goniomitrium seroi*, *Oedipodiella australis*, *Trichostomopsis umbrosa*, *Exormothecca pustulosa* i *Gigaspermum mouretii*, entre d'altres.

Creu Casas va participar en diversos projectes europeus, principalment en *Checklist of European Bryophytes*, *Distribution of European and Macaronesian mosses* i *Bryophyte Cartography of European Bryophytes*. En relació amb aquest darrer, l'Institut d'Estudis Catalans ha publicat els primers 4 fascicles, de 50 espècies cadascun, en català i en anglès (*Cartografia de briòfits: Península Ibèrica i les illes Balears, Canàries, Açores i Madeira*).

Pel que fa a la península Ibèrica, va publicar la primera Lista Roja l'any 1994, actualitzada a *The 2006 Red List, an updated checklist of bryophytes of the Iberian Peninsula (Portugal, Spain and Andorra)* i l'obra de la qual se sentia més joiosa, publicada recentment per l'IEC, *Handbook of mosses of the Iberian Peninsula and Balearic Islands*, correspon a la primera flora de briòfits completa, tant de l'estat espanyol com de la península Ibèrica. Aquest darrer llibre ha estat la continuació i ampliació de *Flora dels briòfits dels Països Catalans I. Molses*, que va rebre el Premi Crítica Serra d'Or l'any 2002. Actualment Creu Casas estava treballant en el plantejament de l'ampliació de *Flora dels briòfits dels Països Catalans II. Hepàtiques i antocerotes*, de la península Ibèrica.

Deixa més de 200 articles científics publicats, molts d'ells en revistes especialitzades

internacionals, dels quals destaquem *Checklist of spanish mosses* i *The Anthocerotae and Hepaticae of Spain and Balearic Islands*, primers catàlegs d'Espanya. En reconeixement a la seva trajectòria científica li van concedir, l'any 2002, el Premi Fundació Catalana per a la Recerca.

Aquells que hem tingut la sort de treballar amb Creu Casas ressaltem sobretot la constància, el rigor científic i l'entusiasme per la briologia i per tots els camps de la botànica que ens va saber transmetre. La generositat i la humilitat defineixen molt bé la seva personalitat. El suport que van rebre d'ella els joves que s'estaven iniciant en la briologia és la resposta que donem als nostres col·legues europeus quan ens pregunten el perquè de l'elevat nombre de briòlegs que treballen a l'estat espanyol. Tots nosaltres vam poder comptar en tot moment amb les seves opinions, sempre encertades.

La briologia espanyola ha sofert una gran pèrdua, i no només d'una gran investigadora, sinó també d'una gran persona sempre compromesa en la conservació del patrimoni biològic. Esperem que els que hem tingut la satisfacció de treballar amb ella puguem seguir el seu exemple. ■

MONTSERRAT BRUGUÉS, ROSA M. CROS, JOAN M. ROURE I JOSEP GIRBAL.

Creu Casas amb els membres de la junta de la *Sociedad Española de Briología* i col·laboradores, el dia que li van lliurar el volum del *Boletín* publicat en homenatge seu.

Creu Casas, in memoriam

Nunc dimittis servum tuum

Lluc 2, 25

Tot just acabada la feina
pots guanyar les estances
del repòs i la pau.
Tinc vora meu tres llibres
on pulcrament i amb ajut resumires
una vida d'amor intens al teu país.
Just corregida la darrera ratlla
ja saps serenament com va cessant el ball
i toca l'hora d'eixir-ne de puntetes,
tal com viuen, es dispersen i moren
els vegetals humils sobre els quals t'inclinaves
amb amistat i moltes lentes hores,
tot destriant-ne els més petits detalls.

Si et vull recordar viva reveig quan penetrades
plana endins dels Monegres,

terres riques en rícies i altres soledats.
 Et veig perduda vora rierols ombrívols
 al Montseny, a les altes molles
 dels Pirineus, a tants
 indrets ibèrics preterits.
 Et veig entre els volcans
 del Cap de Gata
 regnant sobre una cort de deixebles
 (ai las! tan joves!),
 com una reina mare
 asseguda al seu tron
 davant l'estereoscopi,
 dissecant amb agulles
 minúcies verdes, molles, vida ínfima.

Dona valenta, en un temps com aquell de
 dones derrotades,
 insistent, incansable, obrint portes
 en un maig (el del 68?),
 quan parlar d'arbres
 semblava a alguns un crim,
 tu, armada amb una lupa
 t'asseies entre els savis i el joves, i
 ensenyaves.

Els que envellim entre coses petites
 et demanem ara que intercedeixis
 davant del Déu que estima
 Francesc d'Assís, la poesia,
 branques d'arbre que aguanten
 les voltes de rajola i vidres verds,
 i tantes altres coses aparentment inútils,
 perquè ajudi a salvar les vides ignorades
 i ens permeti seguir contemplant-les,
 si cal agenollats,
 magnificant la terra amb un vidre
 d'augment.

XAVIER LLIMONA 22 de maig de 2007

L'Atzavara. Butlletí de la Secció de Ciències Naturals del Museu de Mataró, núm. 15, any 2007. Homenatge a Pere Montserrat. 199 p. ISSN: 0212-8993.

Projectes

Artròpodes amenaçats

L'elaboració de la llista d'artròpodes continentals terrestres amenaçats ja es troba bastant avançada i de moment ja s'han elaborat les fitxes de més d'un centenar d'espècies, bàsicament mol·luscs, ortòpters, heteròpters, lepidòpters, odonats, coleòpters i miriàpodes.

L'objectiu d'aquest treball és identificar les espècies que requereixen mesures de protecció, les quals estaran a la base de la llista d'espècies protegides del nou decret sobre protecció d'invertebrats que elabora el Departament de Medi Ambient i Habitatge.

Les fitxes que s'estan redactant recullen per a cada espècie dades com el seu grau d'ame-

naça, àrea de distribució, hàbitat i biologia, amenaces, mesures de conservació, etc.

Paral·lelament, també s'elabora la llista d'espècies d'aquests mateixos grups protegides per la legislació internacional, estatal i catalana.

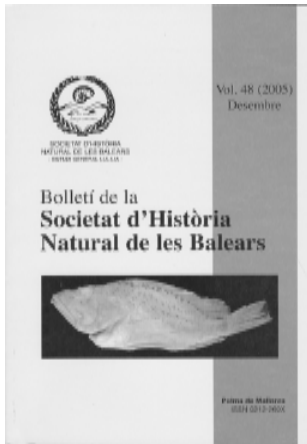

Coenagrion_hastulatum

L'elaboració d'aquesta llista i de les fitxes de cada espècie, requereix la participació d'un elevat nombre de col·laboradors, atesa la complexitat característica dels diferents grups d'invertebrats. Solament s'han tractat els grups d'invertebrats dels

quals es té un bon coneixement i es podia comptar amb l'ajut dels principals experts que hi treballen. ■

Assemblea General

Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears, vol. 48 (2005). 168 p.

El primer acte e l'Assemblea, va ser el nomenament de Jaume Terradas com a soci d'honor de la ICHN. Ferran Rodà, ecòleg, soci de la ICHN i col·lega seu va fer una semblança de la seva trajectòria científica i humana que us reproduïm més endavant.

A continuació, prengué la paraula Jaume Terradas que va agrair les paraules de Ferran Rodà i el nomenament del Consell Directiu per l'honor de la distinció atorgada. Va fer, també, una conferència basada en el seu llibre *Una visió evolutiva de la natura i la societat*, després de la qual, Josep Peñuelas li lliurà un petit obsequi.

L'Assemblea continuà amb l'exposició del secretari, Andreu Salvat, de les activitats realitzades durant l'any 2006 i els nous projectes endegats enguany. Esmentà les activitats, projectes i publicacions endegats pel Consell Directiu i, també, dels de les diferents delegacions (Bages, Osona, Franja de Ponent i Garrotxa) i del grup de treball Oxygastra.

El vicepresident, Joan Pino, comentà que pròximament se signarà un conveni de col·laboració amb l'Ajuntament del Prat de Llobregat, a través del qual es podrà constituir, finalment, la Secretaria Tècnica de la ICHN, cosa per la qual s'han esmerçat molts esforços ja que és de vital importància per al millor funcionament de la nostra entitat.

També es van exposar les gestions que s'estan realitzant per tal que la ICHN formi part del patronat de la Fundació Observatori de la Sostenibilitat de Catalunya.

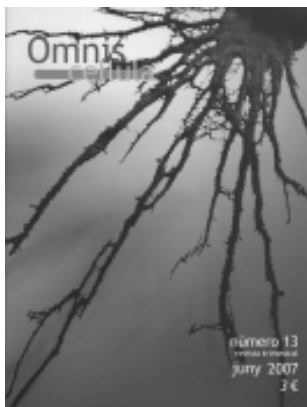
Durant l'Assemblea es comunicà l'acord del Consell de modificar el Regalment de règim intern per permetre que els membres del Consell Directiu puguin renovar el seu càrrec fins a dues vegades.

Marc Martín va fer una exposició de l'estat econòmic de la ICHN, que presentà un balanç força equilibrat entre ingressos i despeses.

Per acabar es va fer la renovació dels càrrecs del Consell, després de la qual quedà constituït per les persones següents:

Presidència:	Josep Peñuelas i Reixach
Vicepresidència:	Joan Pino i Vilalta
Secretaria:	Xavier Escuté i Gasulla
Tresoreria:	Marc Martín i Pérez
Vocalies:	Roser Campeny i Valls
	Moisés Guardiola i Bufí
	Pere Luque i Pino
	Núria Morral i Nadal
	Oriol Oms i Llobet
	Xavier Sabaté i Rotés
	Delfi Sanuy i Castells
	Florenci Vallès i Sala

Abans de cloure l'acte, el president agrai la col·laboració dels membres que deixen el Consell, Andreu Salvat i Joan Vallès i donà la benvinguda als qui s'hi incorporen. ■

Omnis cellula, núm. 13, juny de 2007. Societat Catalana de Biologia. 48 p. ISSN: 1696-8107.

Nomenament de Jaume Terradas com a soci d'honor de la ICHN

Jaume Terradas va biografar el món en 498 pàgines. Això surt a $3 \cdot 10^{-8}$ pàgines per any des del naixement del nostre univers. Aplicant la mateixa proporció a la vida professional d'en Jaume (uns 40 anys), correspondria glossar la trajectòria del flamant soci d'honor en $1 \cdot 10^{-6}$ pàgines. Només un poeta, potser el mateix Jaume, seria capaç de tan gran condensació. Dediquem-li doncs una *ratio* força més elevada. Sense menystenir l'univers en conjunt, en Jaume bé que s'ho mereix.

Com bé sabeu, Jaume Terradas és el pare de l'ecologia terrestre a Catalunya. Deixeble de Ramon Margalef i d'Oriol de Bolòs, ha explotat amb èxit la conjunció de la seva formació ecològica i botànica per impulsar un programa de recerca sobre el funcionament i la dinàmica dels ecosistemes terrestres mediterranis. En Jaume ha estat el primer en moltes coses. Als anys seixanta va ser el primer a casa nostra en mesurar al camp les respostes ecofisiològiques de les plantes silvestres a les condicions ambientals. Malgrat la precarietat dels mitjans materials i la baixa connectivitat antròpica de l'època, aquests treballs en les singulars comunitats dels Monegros varen posar la llavor per l'expansió posterior de l'ecologia fisiològica a Catalunya. En un nivell d'organització superior, el d'ecosistema, en Jaume va ser també pioner a Espanya en els estudis que analitzen el funcionament de l'ecosistema terrestre mitjançant la circulació de nutrients i de l'aigua. Aquesta aproximació funcional al conjunt de l'ecosistema, inspirada en els treballs de Bormann i Likens a Hubbard Brook i recolzada pel doctor Margalef, va prendre molta força a partir dels anys setanta. A Catalunya, en col·laboració amb els equips de la Universitat d'Alacant i de la Universitat de Barcelona, es va fer als alzinars de La Castanya i del Bosc de Poblet una de les més completes sèries d'estudis sobre ecosistemes forestals mediterranis. Simultàniament, i bona prova de les múltiples capacitats del nostre nou soci d'honor, Jaume Terradas introduïa a Catalunya i a Espanya l'educació ambiental. Coses ara tan comunes com els itineraris de la natura, les escoles de la natura i els materials pedagògics associats varen néixer a casa nostra de la iniciativa del Jaume. També per aquestes èpoques, ell mateix introduïa a Espanya l'ecologia urbana, aplicant els principis ecològics a l'anàlisi del metabolisme de les ciutats. Fa trenta anys, les expressions «educació ambiental» i «ecologia urbana» eren, almenys en aquestes latituds, completament estranyes. Actualment, quant totes dues estan molt desenvolupades i compten fins i tot amb associacions o instituts dedicats a cultivar-les, és fàcil oblidar la innovació transgres-sora que van aportar en aquell moment.

Les idees i inquietuds d'en Jaume Terradas van evolucionar amb el temps. Les dues darreres dècades l'han vist interessar-se per les respostes de la vegetació a les pertorbacions (fonamentalment els incendis), el paper de la competència en les comunitats

vegetals, els efectes dels canvis globals i, darrerament, els patrons regionals de biodiversitat i els factors que els determinen. En tots aquests casos ha impulsat recerques importants.

La trajectòria professional de Jaume Terradas està vinculada a la Universitat Autònoma de Barcelona, de la qual fou primer professor d'ecologia, i on ha estat cap, mestre i ànima del grup d'ecologia. En el camp de l'organització institucional de la recerca, en Jaume va fer el que probablement hagi estat la seva major aportació a aquest país en impulsar la creació, l'any 1987, del CREAM (Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals), centre que va dirigir durant 10 anys i al qual segueix inspirant. El CREAM és un referent en ecologia terrestre i va ser un dels centres pioners en perseguir sinèrgies entre la recerca bàsica i la aplicada, i en cercar l'acostament a la Universitat dels Departaments de la Generalitat amb competències que afecten al medi natural i rural.

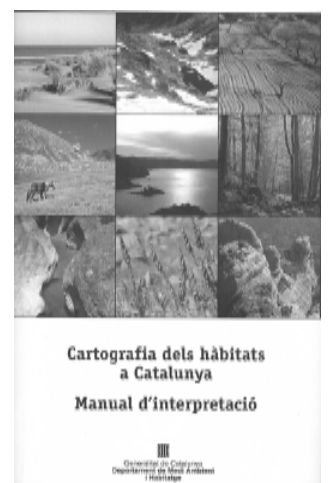
Però tot això dóna una imatge molt parcial del nostre soci d'honor. Per a tots els que el coneixem, i hem gaudit del seu mestratge i la seva amistat, destaquen dues coses: la seva aguda intel·lectual i el seu tarannà. En Jaume té un cervell privilegiat, cultivat en infinitud de lectures i practicat amb cura en agudes reflexions i múltiples interessos. Alguns productes d'aquest immens bagatge són obres tan monumentals com *Ecologia de la Vegetación* (2001) i *Biografia del Món* (2006). I el seu tarannà, que li ha permès una forma molt eficaç de lideratge, inspirant amb les seves propostes a la gent que l'envolta, fins i tot amb idees deixades anar al vol, però deixant-li sempre una gran llibertat. Aquest ambient de confiança i de convivència ha estat essencial per a que la Unitat d'Ecologia de la UAB i el CREAM siguin el que són.

Jaume Terradas ha estat llargament vinculat a la ICHN en diferents funcions i és membre de l'IEC. Mestre d'ecòlegs i de naturalistes, és persona de savis consells i sòlid referent ambiental per a moltes institucions.

Jaume, moltes gràcies! És la ICHN qui se sent honorada de tenir-te com a soci d'honor. ■

Aula d'Ecologia. Cicle de conferències 2006. ANNA ÀVILA i JAUME TERRADAS. Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions, 2007. Ciència i Tècnica, 34. Ecologia. 91 p. ISBN: 978-84-490-2485-6.

Cartografia dels hàbitats de Catalunya. Manual d'interpretació. JOSEP VIGO, JORDI CARRERAS, ALBERT FERRÉ. 343 p. ISBN: 84-393-7341-4.

Cursos naturalistes

Fauna vertebrada del Parc Natural de la Serra de Montsant. JOAN BARULL I ISABEL MATE. Diputació de Tarragona, 2006. 277 p. ISBN: 84-95835-58-4.

Carnívors semiaquàtics a Catalunya

El cap de setmana del 26 i 27 de maig, es va celebrar, a la vall de Boí, un nou curs de fauna, aquest cop centrat en alguns dels

mustèlids que neixen i creixen en els nostres hàbitats fluvials. La llúdriga, el turó, la fura, el visó europeu i l'americà van ser estudiats en profunditat (descripció general, distribució, hàbitat, biologia i alimentació) durant la sessió matinal del dissabte. Un darrer animal és va afegir al temari i fou l'almesquera, un tàlpid que també viu en els cursos d'aigua i que és un gran desconegut per a molts de nosaltres. El programa es va completar amb les metodologies d'estudi que es practiquen com ara el rastreig de petjades i excrements, la realització de censos visuals, el trampeig fotogràfic, la captura i recaptura d'animals, i l'aplicació d'estudis genètics. Per últim, es va parlar de les mesures d'actuació més importants portades a terme a Catalunya i a

l'Europa comunitària per protegir aquestes espècies.

Un total d'una quinzena de participants, vinguts d'arreu del Principat, varem gaudir de les explicacions i les experiències de Vicky Asensio i Toni Batet, tècnics de fauna, que van oferir tant a la part teòrica com a la més pràctica, un programa molt clar, concret i engrescador. Malgrat les inclemències del temps, el dissabte a la tarda, varem veure llúdrigues en captivitat, així com diferents tipologies de caus i nombrosos excrements; vam visitar el centre de fauna del Pont de Suert i vam conèixer de prop el programa de cria en captivitat del visó europeu; i ja el diumenge, vam fer un itinerari a peu de riu, per un dels trams de la Noguera Ribagorçana on hi ha la major concentració tant de cites com d'observacions de llúdriga a Catalunya. El curs va ser coorganitzat amb al Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. ■

Sessions científiques

L'estat ecològic del riu Llobregat: la resposta dels organismes davant la pressió humana

El riu Llobregat està sotmès a una enorme pressió des de temps antics. En aquesta sessió es va fer un repàs de quines són aquestes pressions, i de com s'hi han d'adaptar les comunitats biològiques que l'habiten.

Les pressions més evidents sobre el riu tenen a veure amb el recurs (l'aigua), que és usada intensivament quasi des del naixement del riu, com amb la continua arribada de nutrients primer, i de moltes altres substàncies orgàniques i inorgàniques després, tant des de les poblacions de la conca, però també de

manera difosa. Les comunitats biològiques tenen una gran capacitat de resistir aquestes pressions, però també tenen límits. Quan aquests es sobrepassen, cosa que succeeix en alguns punts de la conca, llavors el

(Continua)

sistema fluvial «emmalalteix» i es descompensa.

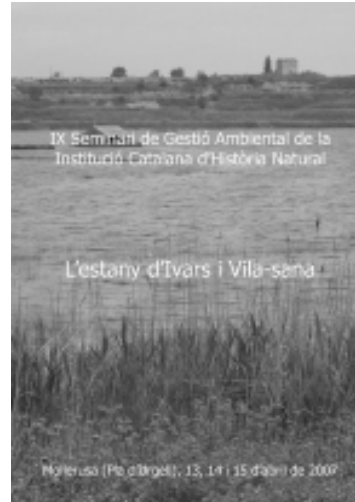
En la presentació es van discutir algunes evidències d'aquests processos, i també

quines possibles millores es poden introduir per tal de redreçar la situació preocupant d'alguns punts de la conca. ■

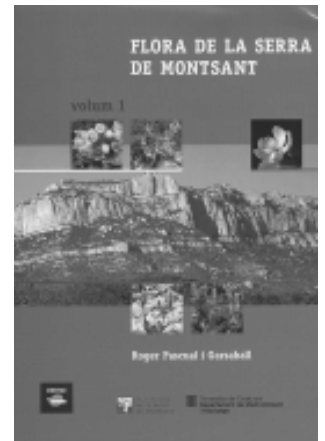
Publicacions

Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, núm. 73 (2005).

Conclusions del IX Seminari de Gestió Ambiental de la ICHN. L'Estany d'Ivars i Vila-sana. Us les enviem amb la tramesa d'aquest NOTÍCIES. ■

Flora de la serra de Montsant. ROGER PASCUAL I GARSABALL. Volum I, 667 p. i Volum II, 671 p. Rafael Dalmau, editor, abril de 2007. ISBN: 84-232-0707-2.

Delegació del Bages

Sortides del curs de coneixement del medi natural de la conca del Llobregat

El 12 de maig es va fer la sortida a la vall de Marfà (Moianès).

La vall de Marfà, a la capçalera de la riera de Calders, va sorprendre agrdablement per la seva solitud, pel bon estat de conservació natural i, especialment, per la diversitat d'hebres tendres en plena florida primaveral.

El lli de Narbona o lli blau (*Linum narbonense*) fotografiat a la vall de Marfà

Els colors de les flors, el blanc pur de la rèvola i l'arç o tenyit de rosa a les flors de la perdiguera i la gavarrera, el granat de l'epilobi i el melissot, el violeta intens del corniol i la prunel·la o tornassolat de porpra al mill gruà, el blau suau del lli i la jonça, el groc brillant dels ranuncles i la gatassa o mat de

les flors papilionades del lot, la coronil·la i l'argelagó, la delicadesa de l'arenària de codina i la complexitat de les abelleres, les plantes en esplendorosa florida competien per reclamar l'atenció i entretenir la marxa del grup. Malgrat tot, la troballa més notable va ser la d'un escurçó ibèric (*Vipera latasti*) que, enroscat damunt d'una roca, es va mantenir impàvid durant la sessió de fotografia i observació indiscreta per part de la colla de naturalistes. Aquesta sortida dedicada a l'aprenentatge de botànica va significar també un particular homenatge al doctor Oriol de Bolòs, recentment traspasat. ■

L'escurçó ibèric (*Vipera latasti*) observat a la vall de Marfà

Nat, descobreix la natura. 58 p. ISSN: 1699-1273.

El biòleg nord-americà Edward O. Wilson, guanyador de la XIX edició del Premi Internacional Catalunya 2007

La Generalitat de Catalunya ha atorgat, al biòleg nord-americà Edward O. Wilson, el Premi Internacional Catalunya 2007.

Aquest científic, de gran reputació internacional, és un eminent entomòleg, especialitzat en l'estudi de les formigues, així com investigador, teòric i naturalista, i un conegut activista mediambiental. És el pare de l'anomenada sociobiologia i autor del terme «biodiversitat», així com d'altres com «conducta social», «èxit reproductiu» i «parentiu genètic».

El 2 de juny, es va fer la sortida a Gresolet (Berguedà).

La sortida consistí en un itinerari pels boscos ombrívols de Gresolet i els prats lluminosos de serra Pedregosa, sempre sota la mirada de la imponent paret calcària del vessant nord del Pedraforca. La ruta s'enfilà des de l'estatge subalpí dels boscos de pi roig, faig, blada i avet de l'obaga del Pedraforca fins a l'alpí. Al Collell, nexa entre el Cadí i el Pedraforca i

Flor de fritillària (*Fritillaria pyrenaica*) al vessant de serra de Pedregosa

divergència entre les conques del Segre i del Llobregat, s'acaba el bosc i s'estenen inacabables

prats, florits per a l'ocasió de gencianes vernals i acaules. Poc més amunt, al vessant de la serra Pedregosa avançada del Cadí, els nummulits de la roca testimonien una

Prats, bosc subalpí, tarteres i estimballs de roca al vessant nord del Pedraforca.

agitada història geològica i la joventut de la calcària del Cadí en relació a la del Pedraforca. Els isards, des d'una distància prudent, observaven l'anar i venir maldestre dels excursionistes. De retorn al santuari de Gresolet des del coll de la Balma, l'itinerari travessà una fantàstica fageda de conte, sens dubte una de les més notables de la comarca del Berguedà. ■

El 30 de juny, sortida a la serra d'Ensija (Berguedà).

El dissabte 30 de juny haurà tingut lloc la sortida de cloenda del II curs del medi natural de la conca del Llobregat 2006-07, a la serra d'Ensija. La serra d'Ensija, amb 2320 metres d'alçada al cim de la Gallina Pelada, és una notable avançada dels Pre-pirineus vers el sud. L'espai és inclòs al PEIN. La serra és majoritàriament calcària; a més queda encerclada per un espectacular cinyell de roca, l'estrat de calcària clar de lluna. Al vessant nord afloren els guixos i argiles versicolors del Keuper; d'aquí brolla una font d'aigua salada que dona nom al poble i al riu de Saldes. A l'entorn de l'Ensija, la mineria del carbó ha extret diferents filons de lignit a Vallcebre, a Fígols i a Saldes. Al coll de Fumanya, l'explotació a

cel obert va posar al descobert un extens jaciment d'icnites de dinosaure. Al capdamunt de la serra, una petita àrea de substrat no carbonatat permet l'existència també d'algunes plantes alpines característiques de substrat àcid.

L'itinerari de la sortida travessa la serra des de Palomera (Saldes) al nord, fins al coll de la Creu de Fumanya al sud, passant pel refugi Delgado Úbeda i el cim de la Gallina Pelada. Surten al pas els boscos de pi negre, una clapa de matollars de neret, extensos prats espurnejats de les desproporcionades flors de les petites plantes alpines i roquissars on s'arrapen les espècies rupícoles. En conjunt es tracta d'una ruta naturalista completa per la serra d'Ensija; aquest Pirineu més proper i, sovint, més desconegut. ■

El massís del Pedraforca, mostra el seu perfil més característic des de Saldes

Delegació de la Franja de Ponent

Guillem Chacon, condecorat per la Universidad de Los Andes

L'11 de juny passat, el nostre company Guillem Chacon, director de la UCECN i coordinador de la delegació de la ICHN a la Franja de Ponent, va ser condecorat per la Universidad de Los Andes, per la seua contribució a l'agermanament amb els naturalistes catalans, l'impuls de la recerca científica i la conservació del patrimoni biològic veneçolà, en un encontre celebrat a Mérida (Veneçuela).

El Dr. Humberto Ruiz, vicerector acadèmic de la *Universidad de Los Andes* (ULA) va posar a en Guillem Chacon la distinció de la ULA com a colofó de l'acte oficial de signatura de la cooperació establerta entre la Universitat Catalana d'Estiu de Ciències de la Natura, la ULA i un conjunt de disset d'estacions biològiques veneçolanes.

Representaven l'ULA el director de l'Institut de Investigaciones para el Desarrollo Forestal, José David Silva, el degà de la Facultat de Ciències Forestals i Ambientals, Elías Méndez, i la coordinadora de l'Oficina de Relaciones Interinstitucionals María Isabel Rojas, entre d'altres.

En aquests moments la UCECN està tancant convenis de col·laboració amb diferents universitats veneçolanes i està redactant nous convenis amb universitats argentines que seran ratificats l'any 2008, a la Patagonia. Gràcies a aquests convenis els socis de la ICHN podran participar (de franc i amb l'estada coberta) en programes de recerca i gestió biològica a l'Amazones, els Andes, Los Llanos o el Delta de l'Orinoco entre d'altres contrades a partir del curs vinent.

Per a més informació, adreceu-vos a: director@ucenatura.cat. ■

IV Universitat Catalana d'Estiu de Ciències de la Natura

Del 23 al 29 de juliol de 2007 - Seròs (Lleida).

Presentació de Naturalistes Sense Fronteres

Naturalistes Sense Fronteres és una nova organització no governamental mundial nascuda per ajudar en la recerca i gestió de la fauna, flora i els espais naturals particularment als països en vies de desenvolupament econòmic. Amb l'objectiu de garantir la conservació de la riquesa biològica i la millora de la qualitat de vida de les persones i les comunitats humanes.

Amb diferents projectes en terres sud-americanes tot just comença ara la seva activitat. Per a donar-se a conèixer i cercar col·laboradors disposats a ajudar en la investigació i gestió del patrimoni natural inicialment a Amèrica i l'Àfrica NSF farà, els propers mesos, diferents presentacions en enclavaments de gran vàlua biològica.

La primera d'elles serà a Europa aquest 27 de juliol. Concretament a la confluència del Segre, Ebre i Cinca, a «l'Aiguabarreig», en el

marc de la Universitat Catalana d'Estiu de Ciències de la Natura, a Seròs (Lleida). Per a més informació consultar l'adreça: <http://www.ucenatura.cat> Les presentacions següents seran al desembre a l'Amazones i al març del 2008 a la Patagonia.

Si esteu interessats a formar part d'aquest projecte de cooperació internacional adreceu-vos a info@naturalists.org. ■

Delegació d'Osona

En la sortida del 20 de maig passat es van observar les orquídies següents: *Anacamptis pyramidalis*; *Aceras antropophorum*; *Ophrys catalaunica*; *Ophrys sphegodes*; *Ophrys scolopax*; *Ophrys apifera*; *Ophrys insectifera*; *Dactylorhiza maculata*; *Limodorum abortivum*; *Listera ovata*; *Orchis simia*; *Orchis morio*; *Orchis ustulata*; *Platanthera bifolia*; *Platanthera chlorantha*; *Cephalanthera damasonium*; *Cephalanthera longifolia*. ■

Societats adherides

II Jornadas Nacionales de Lepidopterología

ZERYNTHIA, Asociación Española para la Protección de las Mariposas y su Medio, i ADEMAR han organitzat les II Jornadas Nacionales de Lepidopterología, que tindran lloc en el Parque Natural Sierra de Cebollera en Villoslada de Cameros (La Rioja) l'últim cap de setmana de juliol. Aquestes jornades

tenen el suport del Govern de la Rioja, dels Gestors del Parc i de l'Ajuntament de Villoslada de Cameros.

Per a més informació adreceu-vos a Pablo C. Rodríguez Saldaña (La Manzanera, 13 bajo; 26004 Logroño; a/e: patekphi@yahoo.es. ■

Congressos i reunions

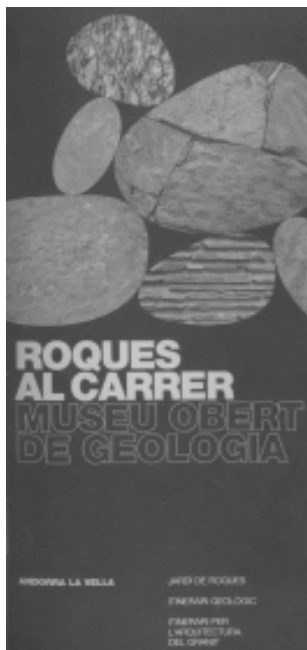
VI Jornades de l'Alta Garrotxa: patrimoni natural i biodiversitat

Els dies 31 de maig i 1 de juny es varen dur a terme a Tortellà les sisenes jornades de l'Alta Garrotxa, amb assistència d'una setantena de persones. A diferència de les anteriors, que tocaven temes productius, com ara l'activitat forestal, ramadera, o l'ús públic, aquesta vegada es varen dedicar a una part emblemàtica del magnífic patrimoni natural de l'Alta Garrotxa: un petit nombre d'espècies de plantes i d'animals que, per la seva singularitat, raresa o grau d'amenaça, són mereixedores, avui dia, d'una atenció especial.

Les sessions preparatòries, realitzades durant els mesos precedents, varen abastar els grans ungulats silvestres (cabirol, cérvol, mufló, daina i isard); una colla d'espècies de la flora vascular protegida i/o amenaçada i la flora invasora; les teixedes i els petits rodals més o menys madurs de rouredes, alzinars, fagedes o pinedes que romanen; els ocells de la Directiva hàbitats i el grup, desconegut fins ara, dels ratpenats cavernícoles. Tots aquests estudis han estat fets al llarg dels darrers anys per naturalistes i estudiosos, molts d'ells vinculats a la delegació de la Garrotxa de la ICHN, que han abocat molt de treball voluntari i entusiasta a descobrir i conèixer unes espècies de plantes i d'animals que fins ara eren desconeguts de quasi tothom en aquest espai. Hi varen participar un centenar llarg de persones. De cada sessió s'aixecava una acta detallada que recollia els temes tractats més significatius i s'elaborava un resum que recollia, per

a cadascuna de les espècies estudiades, les fortaleeses, febleses i amenaces, i també les oportunitats o propostes que es feien amb vistes a la seva conservació. Tots aquests resums eren tramesos tot seguit als participants, que podien fer-hi noves aportacions. D'aquesta manera, el resultat final de les sessions ha estat molt més ric que els treballs realitzats inicialment, que de per sí ja eren meritoris. Una de les conclusions adoptades fou la de fer públics, al web del Consorci, (<http://www.altagarrotxa.org>) la relació i els resums de tots els estudis realitzats, així com identificar les llacunes d'informació que existeixen.

En les jornades finals de Tortellà es va dedicar un dia sencer a presentar els resultats dels estudis, i tot el matí del segon dia a debatre una proposta de conclusions, elaborades a partir dels debats de les sessions preparatòries, en un format de taller participatiu que va ser molt animat, cercant sempre el consens. Així, doncs, aquestes sisenes jornades facilitaran al Consorci de l'Alta Garrotxa, i a tots els altres organismes, entitats i persones que tenen responsabilitat en la conservació d'aquest espai, un conjunt d'indicacions estratègiques, útils i pràctiques, per a conservar aquests valuosos components del patrimoni viu altgarrotxí: les espècies patrimonials, com diuen els francesos. Una bella manera de procedir que ja podem dir que s'ha consolidat a l'Alta Garrotxa, al llarg dels darrers set anys. ■

www.roquesalcarrer.ad

El Museu de Martorell, 125 anys de Ciències Naturals (1878 - 2003). ALICIA MASRIERA. Monografies del Museu de Ciències Naturals, núm. 3, any 2006. 230 p. ISSN: 1695-8950.

Representants en organismes i institucions

El 14 de juny passat, el Consell Permanent de l'Institut d'Estudis Catalans va acordar l'encàrrec a la Institució Catalana d'Història Natural de la coordinació dels representants de l'Institut d'Estudis Catalans i de les societats filials en els diferents organismes relacionats amb la conservació de la natura a Catalunya, d'acord amb la proposta que en relació amb aquesta qüestió es va elaborar conjuntament entre la Secretaria Científica de l'IEC i la Institució.

El treball que desenvoluparà la Institució es basarà en tres àmbits de treball: millorar la participació de l'IEC i de les societats filials; dinamitzar la participació de la comunitat científica en general; aconseguir que l'Administració es prengui seriosament la participació dels científics.

En el marc d'aquesta col·laboració, la Institució ha elaborat i lliurat a l'IEC l'informe *Representants de la comunitat científica en*

els diferents organismes relacionats amb la conservació de la natura a Catalunya, el qual fa un repàs de l'estat actual de la participació científica en els òrgans relacionats amb la conservació de la natura, presenta la valoració que d'aquesta participació fan tant els representants científics com els gestors i, finalment, es proposa tot un seguit de línies de treball que ha de desenvolupar la comunitat científica per millorar la seva representació.

Una de les línies de treball proposades és que el NOTÍCIES DE LA INSTITUCIÓ serveixi d'eina de difusió de l'activitat que desenvolupen els representants de l'IEC i de les societats filials. Així, doncs, des d'aquestes pàgines del NOTÍCIES s'informarà tant del treball que realitzen els representants en els òrgans relacionats amb la conservació de la natura com de les tasques de coordinació i suport que realitzi la Institució. ■

Legislació

Andorra

Decret del 6-6-2007 d'aprovació del Reglament de gestió i caça de d'isard. BOPA núm. 048 del 13 de juny del 2007.

Illes Balears

Decret 25/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Sa Dragonera (ES 0000221). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 36/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Costa de Llevant de Mallorca (ES5310030). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 37/2007, de 30 de març de 2007, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Illots de Ponent d'Eivissa (ES5310023). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 26/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Àrea Marina del Sud de Menorca (ES5310036). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 27/2007, de 30 de març de 2007, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Arxipèlag de Cabrera- secció Àrea Costanera del Migjorn de Mallorca (ES0000083). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 38/2007, de 30 de març de 2007, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Tagomago (ES0000082). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 28/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió dels Llocs d'Importància Comunitària (LICs) d'Addaia a s'Albufera (ES0000233) i s'Albufera des Grau (ES000234). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 33/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Cap Enderrocat- Cap Blanc (ES0000081). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 29/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Àrea Marina del Nord de Menorca (ES 5310035). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 30/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Muntanyes d'Artà (ES 0000227). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 31/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Badies de Pollença i Alcúdia (ES5310005). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Treballs del Museu de Geologia de Barcelona, núm. 14. Museu de Geologia de Barcelona, Institut de Cultura de Barcelona, desembre de 2006. 270 p. ISSN: 1130-4995.

Suzanne Davit. Una il·lustradora a l'Institut Botànic. Omnis cellula, 2007. 255 p. ISSN: 978-84-611-6765-4.

Decret 32/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Cap de Barbaria (ES5310025). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 34/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) Es Vedrà-Vedranell (ES0000078). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Decret 35/2007, de 30 de març, pel qual s'aprova el Pla de Gestió del Lloc d'Importància Comunitària (LIC) La Mola (ES5310024). BOIB núm. 061 del 24 d'abril del 2007.

Resolució del Conseller de Medi Ambient d'inclusió en el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades de *Limonium boirae*, *L. carvalhoi*, *L. ejulabilis* i *L. inexpectans* en la categoria de En Perill d'Extinció. BOIB núm. 064 del 28 de maig del 2007.

Ordre de conseller de Medi Ambient, de 21 de maig de 2007, per la qual es crea l'Autoritat de Gestió del Paratge Natural de la Serra de Tramuntana. BOIB núm. 079 del 26 de maig del 2007.

Ordre del conseller de Medi Ambient de 7 de juny de 2007, per la qual es fixen els períodes hàbils de caça i les vedes especials que s'estableixen per a la temporada 2007-2008 a la comunitat autònoma de les Illes Balears. BOIB núm. 087 del 12 de juny del 2007.

País Valencià

Decret 39/2007, de 13 d'abril, del Consell, de declaració del Paisatge Protegit del Serpis. DOCV núm. 5.492 del 18 d'abril de 2007.

Decret 40/2007, de 13 d'abril, del Consell, pel qual es declara el Camí dels Pelegrins de les Useres com a Monument Natural. DOCV núm. 5.492 del 18 d'abril de 2007.

Decret 42/2007, de 13 d'abril, del Consell, pel qual s'aprova el Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals del Túria. DOCV núm. 5.493 del 19 d'abril de 2007.

Decret 43/2007, de 13 d'abril, del Consell, de declaració del Parc Natural del Túria. DOCV núm. 5.493 del 19 d'abril de 2007.

Decret 79/2007, de 25 de maig, del Consell, pel qual s'aprova el Pla Rector d'Ús i Gestió del Parc Natural de la Serra de Mariola. DOCV núm. 5.493 del 30 de maig de 2007.

Decret 80/2007, de 25 de maig, del Consell, pel qual aprova el Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals de Puebla de San Miguel. DOCV núm. 5.493 del 30 de maig de 2007.

Decret 81/2007, de 25 de maig, del Consell, de declaració del Parc Natural de Puebla de San Miguel. DOCV núm. 5.493 del 30 de maig de 2007.

Amb el suport de

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

fundada el 1899

ICHN
Institut Català
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180

A/e: ichn@iec.cat

A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Agenda

Delegació de la Franja de Ponent

Del 23 al 29 de juliol de 2007 - Seròs (Lleida). *IV Universitat Catalana d'Estiu de Ciències de la Natura*. Informació i inscripcions: <http://www.ucenatura.cat> o bé al telèfon 973 780 009. Us adjuntem el tríptic amb la tramesa d'aquest NOTÍCIES.

Recordeu

Fons bibliogràfic de la ICHN

Podeu consultar el fons bibliogràfic de la Institució a la Biblioteca Montilivi, Universitat de Girona, Àrea de suport a l'estudi i la docència. Horari: tardes de 14.45 a 21.45 h; Tel.: 972 418 290; o a l'adreça d'Internet: http://biblioteca.udg.es/fons_especials/ichn/index.asp.

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Badia, Montserrat Brugués, Rosa M. Cros, Guillem Chacon, Josep Germain, Josep Girbal, Xavier Llimona, Josep M. Mallarach, Carles Martorell, Xavier Oliver, Josep M. Rispa, Ferran Rodà, Joan M. Roure, Andreu Salvat, Florenci Vallès i Marc Vilarmau.